

Prof. dr. France Megušar

(1931–2017)

Prof. dr. France Megušar je pustil vtis pri vsakem, ki ga je imel priložnost spoznati, se z njim pogovarjati, družiti ali sodelovati. Bil je goreč govorec o stvareh, ki jih večina nikoli ne vidi, saj je bil profesor za mikroorganizme. Velik in trden mož, ki se je ukvarjal s svetom v malem in tam iskal odgovore na pomembna življenjska vprašanja. Zelo rad se je vživel v zgodbo in jo znal tako vneto razlagati, da je pri tem pozabil na čas in prostor. Vse, kar je potreboval, je bil poslušalec, ki ga je s svojim prodornim pogledom ujel in ga ni izpustil, dokler misli ni izrekel do konca. Pri tem je to svojo misel kiparil, jo zamotal, gnetel, znal najti notranjo napetost, jo elegantno razrešil ter se na koncu zmago-slavno dvignil na pogorišču nevednosti. Bil je vizionar, neuklonljiv in nepopustljiv. O stvari, za katero je bil prepričan, se ni pogajal, z njo ni trgoval.

Prof. dr. France Megušar

Prof. dr. France Megušar, univ. dipl. agr., je diplomiral leta 1956. Po diplomu se je izobraževal na različnih domačih in mednarodnih inštitucijah (1959 – Kmetijska fakulteta Univerze v Beogradu, 1964 – Institute Pasteur, Paris, 1965 – Institut za aplikacijo izotopov v kmetijstvu, gozdarstvu in veterini, Zemun, 1966–1967 The Macaulay Institute for Soil Research, Aberdeen). V letih 1958–1971 je kot asistent izvajal vaje iz mikrobiologije na Biotehniški fakulteti, kjer je bil leta 1971 habilitiran v docenta in nato leta 1985 izvoljen v naziv rednega profesorja na ljubljanski univerzi s področja mikrobiologije. Študentom agronomije, biologije, ekologije, mikrobiologije in zootehniko je predaval splošno mikrobiologijo, fiziologijo mikroorganizmov, mikrobiologijo tal, mikrobiologijo voda ter geomikrobiologijo. Občasno je predaval tudi v tujini, in sicer na podiplomski šoli v Lenoxu (ZDA) ter vodil seminarje na univerzah v Vidmu in Zagrebu. Bil je idejni vodja in eden od štirih matičarjev novega dodiplomskega študija mikrobiologije na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani; študij se je izkazal kot eden

najuspešnejših na tej fakulteti. V času profesorske kariere je bil mentor 3 doktorandom, 6 magistrantom in 21 diplomantom. Prof. Megušar je bil med prvimi glasniki odpiranja slovenske znanosti v svet in soustvarjalec razcveta mikrobioloških znanosti na Univerzi v Ljubljani in širše v Sloveniji.

Glavni del njegovega raziskovalnega dela je bil posvečen mikrobnemu metabolizmu dušikovih spojin, tako v kompleksnih naravnih vzorcih kot tudi čistih mikrobnih kulturah ter antropogeniziranih okoljih. Proučeval je vpliv gnojenja na mikrobnе transformacije dušika in iskal povezave med vnosom mineralnih gnojil ter stanjem dušika v tleh. Proučeval je postopke za zmanjševanje vsebnosti dušika v odpadnih vodah, za kar je v soavtorstvu dobil dva patenta. Skupaj z Zdraviliščem Radenci je sodeloval pri izboljšavi sedimentnega peloida, ki se uporablja v zdraviliških terapijah. Vodil je sanacijo kontaminirane omrežne vode v centralni stavbi Ljubljanske banke v Ljubljani. Sodeloval je pri mednarodni raziskavi o mineralnih oblikah dušika in vpliva akumulacije dušikovih ionov v vodnih virih pri razvoju balkanske endemične nefropatije. V več študijah je proučeval vpliv spremenjene atmosfere na zatiranje škodljivcev in pojava fizioloških bolezní na sadju po obiranju. Raziskoval je razgradnjo in obstojnost lesnega žaganja v naravnih okoljih. Aktivno je sodeloval pri razpravah o evtrofikaciji Blejskega jezera. Njegova bibliografija obsega 162 znanstvenih in strokovnih prispevkov ter del.

Prof. Megušar se je v svoji profesionalni karieri izkazal kot izjemno sposoben organizator. Na Katedri za mikrobiologijo na Biotehniški fakulteti je kot prvi v Sloveniji postavil trdne temelje za proučevanje mikrobnе ekologije in fiziologije mikroorganizmov. Ob dolgoletnem vodenju te katedre je aktivno sodeloval v številnih društvih (1978–1984 – Jugoslovanska unija znanstvenih društev, 1976–1980 – Jugoslovansko pedološko društvo, 1982–1991 – Zveza jugoslovanskih mikrobioloških društev, 1980–1986 – predsednik in član strokovnega odbora za kvaliteto voda, 1982–1998 – nacionalni delegat Slovenskega mikrobiološkega društva v IUMS (International Union of Microbiological Societies) in ICOME (International Commission on Microbial Ecology), 1984–1988 – predsednik Slovenskega mikrobiološkega društva (SMD), 1985 – predsednik organizacijskega odbora 1. Jugoslovanskega simpozija mikrobnе ekologije, 1986 – predsednik programskega in organizacijskega odbora 4th ISME (International Society for Microbial Ecology) v Ljubljani, 1986–1989 – član izvršnega odbora ICOME, 1989–1992 član znanstvenega odbora ICOME, 1993 – član upravnega odbora ESNA (The European Society for New Methods in Agricultural Research).

Za svoje izjemne dosežke s področja mikrobiologije je prejel plaketo Biotehniške fakultete (1979), red dela z zlatim vencem Predsedstva SFRJ (1987), srebrno Plenčičevo priznanje SMD (1996) in zlato Plenčičevo odličje SMD (1998). V letu 2004 je postal zaslužni profesor na Univerzi v Ljubljani.

Po prisilni upokojitvi je hitro našel drugo torišče raziskovanja. Intenzivno je začel proučevati zgodovino poselitve naših krajev, zgodovino Keltov, ki jo je (kot vedno) pisal po svoje, v nasprotju z uradno dogmo. S Kelti se je resneje srečal na

študijskem izpopolnjevanju na Škotskem (v Aberdeenu), ki jo je s skuterjem prevozil po dolgem in počez. Ko je svojim sodelavcem na inštitutu pripovedoval o svojih nedeljskih podvigih, so ti presenečeno ugotavljali, kako pravilno izgovarja njihova krajevna imena, kot jih nikdar ni uspelo nobenemu Angležu. Kot je zapisal v svojem članku *Moje srečanje s Kelti*, so mu takoj pritrdili, da je njegova izgovorjava imena *Methlick* (mestece severno od Aberdeena) dovršena. Pozneje se je spominjal: »Mogoče zato, ker imamo pri nas nekaj zelo podobnega, kar imenujemo *Metlika*.« Ko je vzel v roke škotski telefonski imenik, je spoznal, da imajo naši *Dolharji* imenskega dvojnika na Škotskem, ki ga tam zapišejo *Dollocha(e)r*; *Arharji* so zapisani kot *Arrochar* ali *Archar*, podobno *Kalani*, ki tudi najdejo soimenjake, enako napisane in izgovorjene. Dojel je, da te vrste priimki in krajevna imena nimajo slovanskih korenin. In tako so Kelti naleteli nanj. Take priložnosti prof. Megušar seveda ni izpustil iz rok.

Ko se je nazadnje poglobil v svojo zgodovino, se je krog življenja počasi, a nezadržno začel zaključevati. Vendar je duh, ki ga je onemoglo telo vse bolj zaklepalo, ostal svoboden. Zakopal se je v arhive in raziskoval življenjsko pot Hieronima Megiserja, slavnega polihistorja evropskega formata, ki je leta 1592 v Gradcu izdal slovar v štirih jezikih – *Dictionarium quatuor linguarum*. Na primeru Hieronima, ki si je v času življenja nakopal obilico političnih nasprotnikov, je raziskoval, kako rada se oblast, tako pred petsto leti kot sedaj, odkriža nosilcev nezaželenih idej in jih obdrži izven vidnega dosega široke javnosti. Bivanje, ki ga je Hieronim, ločen od svoje družine in brez možnosti za nadaljnje kulturno poslanstvo, preživljal skrit pred očmi javnosti in kjer je uradno smrt preživel za dobri dve leti in pol je profesorja Megušarja naravnost navdihovalo.

Raziskovalec in popotnik kot je bil, je v vsaki stvari in človeku iskal vprašanje – zakaj – in pri mnogih je z odgovorom prišel zelo daleč. Za navdih mu bomo ostali hvaležni.